

АНОТАЦІЯ

Долгіх М.В. Теоретичні засади реформування механізмів публічного управління системою охорони здоров'я. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі публічного управління та адміністрування за спеціальністю 281 публічне управління та адміністрування. – Міжрегіональна академія управління персоналом, Київ, 2021.

У дослідженні систематизували наукові підходи до проблематики становлення публічного управління системою охорони здоров'я. На основі аналізу результатів і висновків вчених-мислителів щодо проблематики регулювання процесу надання медичної допомоги людям у стародавніх цивілізаціях, зроблене узагальнення про те, що найпершу модель охорони здоров'я визначали прості товарно-грошові відносини між пацієнтом і лікарем, але, у зв'язку із розвитком суспільства, складністю умов життя, формуванням певних економічних законів, що регулюють діяльність такої моделі, потреба у медичній допомозі зростає. Навіть у первісносуспільний період, коли люди були підпорядковані єдиній меті – забезпеченню умов існування та виживання в природних умовах, їх діяльність була пов'язана зі збереженням здоров'я. Збереження їх здоров'я під час полювання, міжособних розбратів було пов'язане з певними богами, оберегами тощо. Інформація про збереження здоров'я передавалася з покоління у покоління у вигляді історій про лікарські засоби, зокрема, рослинного походження.

З'ясовано, що, у даний час, управління системою охорони здоров'я не адаптоване до сучасних соціально-економічних умов і тому має зазнати комплексних організаційних змін. Розглядаючи теоретичні напрацювання вітчизняних вчених у галузі державного управління, відзначено, що їх нові концептуальні та практичні розробки призводять до необхідності проведення аналізу напрямів трансформації механізмів державного управління медичною

галуззю. Однак, дослідження розвитку державного управління системою охорони здоров'я України ще не систематизовані у достатній мірі.

Автором виокремлено вісім основних компонентів державного управління сферою охорони здоров'я, кожен із яких вимагає розробки відповідних механізмів управління та критеріїв оцінки, а, також, пошуку сучасних форм втручання держави у певні соціальні процеси, враховуючи неприйнятність державного розвитку управління для власного блага.

Систематизовані чинники, елементи та моделі публічного управління системою охорони здоров'я в сучасній Україні. Доведено, що важливими елементами державної політики є моделі її формування щодо перетворення політичних цілей на урядові програми та практичні дії для досягнення бажаних результатів процесу управління. Систематизовано п'ять основних моделей публічного управління системою охорони здоров'я та проаналізовано переваги від їх запровадження, а саме: по-перше, ринкова модель: стимулювання розвитку нових медичних технологій; забезпечення інноваційної діяльності медичних працівників; постійне поліпшення якості медичних послуг, що надаються в умовах жорсткої конкуренції представників медичних фірм; поступова ліквідація економічно неефективних технологій та стратегій; мобільність ресурсів; по-друге, модель соціального страхування (система Бісмарка): забезпечує реалізацію принципу солідарного медичного страхування; передбачає наявність доступної медичної допомоги для всього населення країни; по-третє, модель Беверіджа: доступність медичної допомоги для всього населення країни; відносно прості технології фінансування закладів охорони здоров'я; існування відносно простої системи оплати праці в галузі; по-четверте, модель Семашка: ефективна у надзвичайних ситуаціях (війни, епідемії); забезпечення переважної більшості верств населення усіма, або основними, видами медичної допомоги; високе співвідношення витрат на охорону здоров'я; по-п'яте, суспільно-приватна модель: страхувальник не обмежений у виборі медичної установи та лікаря, хоча можливі обмеження щодо схем та засобів

його захисту; зменшується навантаження держави на працівників сфери охорону здоров'я; приватні страховики менше обмежені у фінансових операціях, ніж не бюджетні, або позабюджетні.

Визначено закономірності та принципи реформування механізмів публічного управління системою охорони здоров'я в Україні у контексті європейського виміру. Обґрунтовано, що для вирішення питання запровадження в Україні сучасної моделі солідарного медичного страхування, в основі якої найбільш поширені у Центральній та Східній Європі форми залучення приватних структур до партнерства у сфері охорони здоров'я, що включають: договори, які держава надає приватним компаніям з метою виконання робіт та послуг, а, також, постачання продукції для реалізації державних потреб тощо. Найбільш поширеною договірною формою державно-приватного партнерства, що використовується у масштабних проєктах у міжнародній практиці, є надання об'єкта в концесію; система орендних/лізингових відносин, яка виникає, коли держава передає в оренду своє майно приватним суб'єктам господарювання: будівлі, виробниче обладнання тощо, а орендна плата сплачується за користування державною власністю приватними компаніями; створення державно-приватних компаній. Участь приватного сектору у реалізації капіталу державного підприємства може включати в себе корпоратизацію та формування спільних підприємств. Міра свободи приватного сектору, при цьому, у прийнятті адміністративно-господарських рішень визначається розміром його частки у статутному капіталі. Чим менша частка приватних інвестицій, порівняно з державними, тим менше у приватного сектора можливостей для самостійного прийняття рішень, у які держава не буде втручатися.

Обґрунтовано модель публічного адміністрування системою охорони здоров'я, реалізацію якої пропонується здійснювати у восьми послідовних напрямках: вдосконалення законодавчої бази галузі охорони здоров'я, а, також, проведення моніторингу та аналізу результатів реалізації нових законодавчих актів. Ґрунтовні перетворення у структурі системи охорони

здоров'я та відповідної нормативної бази, що регулюють її роботу, мають бути спрямовані на дотримання міжнародних стандартів у наданні медичного обслуговування громадянам та на підвищення рівня здоров'я нації; впровадження механізму публічно-приватного партнерства у даній галузі. Головною метою у процесі введення у дію в Україні механізму публічно-приватного партнерства у галузі охорони здоров'я є вдосконалення публічного адміністрування цієї сфери шляхом створення сприятливих умов для роботи комерційних закладів охорони здоров'я та поліпшення нормативно-правової бази цього напрямку; проведення ефективної кадрової політики. Запропоновано формування науково-практичної групи при Міністерстві охорони здоров'я України із кваліфікованими фахівцями напрямку «менеджмент». Завданням такої групи буде упровадження передового міжнародного досвіду розвинених країн світу з питань управління медичними установами у вітчизняні заклади охорони здоров'я, а, також, використання сучасних наукових досягнень менеджменту сфери охорони здоров'я; ширше впровадження інноваційних систем забезпечення якості у роботу закладів охорони здоров'я. Такі нововведення як впровадження інноваційних систем забезпечення якості у роботу закладів охорони здоров'я призведуть до активізації процесів підвищення рівня якості надання медичної допомоги у цій сфері та забезпечать її безпосередню залежність від результатів функціонування такої системи; впровадження інноваційних підходів для поліпшення комунікаційних взаємовідносин між пацієнтами та медичними працівниками. Одним із результативних шляхів удосконалення системи охорони здоров'я в Україні є формування загальнонаціональної інформаційної системи у галузі охорони здоров'я та реалізація її функціонування для проведення збору, впорядкування, узагальнення, зберігання, захисту інформації, а, також, її аналізу для прийняття управлінських рішень; впровадження дієвого механізму державного нагляду за роботою фахівців у сфері охорони здоров'я для підвищення продуктивності їх праці. Важливим фактором, який впливає на

підвищення рівня продуктивності праці працівників сфери охорони здоров'я, є покращення якості робочої сили. На загальнонаціональному рівні, це стане можливим за умови застосування соціально-мотиваційних методів, які сприятимуть підвищенню зацікавленості населення у збереженні свого здоров'я та у покращенні власного самопочуття, що, у свою чергу, збільшить кількість працездатного населення; розвиток ринку страхування. У процесі реформування сфери охорони здоров'я України розглядається можливість запровадження загальнообов'язкового медичного страхування та використання змішаної бюджетно-страхової системи фінансування галузі; використання системи громадського контролю сфери охорони здоров'я. Впровадження дієвої системи громадського контролю за галуззю охорони здоров'я України сприятиме становленню демократичного громадянського суспільства, а, також, протидії роботі бюрократичних механізмів.

Ключові слова: система охорони здоров'я, реформування системи охорони здоров'я, кадри системи охорони здоров'я, державне управління системою охорони здоров'я.

ANNOTATION

Dolgh M.V. Theoretical foundations of reforming public health management mechanisms. - Qualified scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of philosophy in the field of public management and administration on a specialty 281 public management and administration. - Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, 2021.

The study systematized scientific approaches to the formation of public administration of the health care system. Based on the analysis of the results and conclusions of thinkers on the regulation of the process of providing medical care to people in ancient civilizations, a generalization is made that the first model of health care was determined by a simple commodity-money relationship between patient and doctor, but in connection with the development of society, the

complexity of living conditions, the formation of certain economic laws governing the activities of such a model, the need for medical care has increased. Even in the primitive social period, when people were subordinated to a single goal - to ensure the conditions of existence and survival in natural conditions, their activities were associated with the preservation of health. The preservation of their health during hunting, internecine strife was associated with certain gods, amulets, and so on. Health information has been passed down from generation to generation in the form of stories about medicines, including herbal ones.

The author finds that, at present, the management of the health care system is not adapted to modern socio-economic conditions and therefore must undergo comprehensive organizational changes. Considering the theoretical achievements of domestic scientists in the field of public administration, it is noted that their new conceptual and practical developments lead to the need to analyze the directions of transformation of the mechanisms of public administration in the medical field. However, research on the development of public administration of the health care system in Ukraine has not yet been sufficiently systematized.

The author identifies eight main components of public health management, each of which requires the development of appropriate governance mechanisms and evaluation criteria, as well as the search for modern forms of state intervention in certain social processes, given the unacceptability of public administration for their own benefit.

The study systematizes the factors, elements and models of public management of the health care system in modern Ukraine. It is proved that important elements of public policy are models of its formation for the transformation of political goals into government programs and practical actions to achieve the desired results of the management process. Five main models of public management of the health care system are systematized and the advantages of their implementation are analyzed, namely: first, the market model: stimulating the development of new medical technologies; ensuring innovative activity of medical workers; continuous improvement of the quality of medical services provided in

conditions of fierce competition of representatives of medical firms; gradual elimination of economically inefficient technologies and strategies; resource mobility; secondly, the model of social insurance (Bismarck's system): ensures the implementation of the principle of solidarity health insurance; provides for the availability of affordable medical care for the entire population of the country; third, the Beveridge model: the availability of medical care for the entire population of the country; relatively simple technologies for financing health care facilities; the existence of a relatively simple wage system in the industry; fourth, the Semashko model: effective in emergencies (wars, epidemics); providing the vast majority of the population with all, or basic, types of medical care; high ratio of health care costs; fifth, the public-private model: the insured is not limited in the choice of medical institution and doctor, although there may be restrictions on schemes and means of protection; the burden of the state on health care workers is reduced; private insurers are less restricted in financial transactions than non-budgetary or extra-budgetary ones.

The author identifies patterns and principles of reforming the mechanisms of public administration of the health care system in Ukraine in the context of the European dimension. It is substantiated that to address the issue of introduction in Ukraine of a modern model of solidarity health insurance, based on the most common in Central and Eastern Europe forms of involvement of private entities in health care partnerships, including: contracts provided by the state to private companies to performance of works and services, as well as supply of products for the implementation of state needs, etc. The most common contractual form of public-private partnership used in large-scale projects in international practice is the concession of an object; the system of lease / leasing relations, which arises when the state leases its property to private entities: buildings, production equipment, etc., and the rent is paid for the use of state property by private companies; creation of public-private companies. Private sector participation in the sale of state-owned enterprise capital may include corporatization and the formation of joint ventures. The degree of freedom of the private sector, in this

case, in making administrative and economic decisions is determined by the size of its share in the authorized capital. The smaller the share of private investment compared to public, the less the private sector has the opportunity to make independent decisions in which the state will not interfere.

The author substantiates the model of public administration of the health care system, the implementation of which is proposed in eight successive areas: improving the legal framework of health care, as well as monitoring and analysis of the implementation of new legislation. Thorough changes in the structure of the health care system and the relevant regulatory framework governing its work should be aimed at compliance with international standards in the provision of health care to citizens and to improve the health of the nation; introduction of a mechanism of public-private partnership in this area. The main goal in the process of implementing the mechanism of public-private partnership in the field of health care in Ukraine is to improve public administration in this area by creating favorable conditions for commercial health care facilities and improving the regulatory framework in this area; conducting an effective personnel policy. It is proposed to form a scientific and practical group at the Ministry of Health of Ukraine with qualified specialists in the field of "management". The task of such a group will be to implement the best international experience of developed countries in the management of medical institutions in domestic health care facilities, as well as the use of modern scientific advances in health care management; wider introduction of innovative quality assurance systems in the work of health care facilities. Innovations such as the introduction of innovative quality assurance systems in the work of health care facilities will intensify the process of improving the quality of medical care in this area and ensure its direct dependence on the results of such a system; introduction of innovative approaches to improve communication between patients and healthcare professionals. One of the effective ways to improve the health care system in Ukraine is the formation of a national information system in the field of health care and its implementation to collect, organize, summarize, store, protect information, as well as its analysis for

management decisions. ; introduction of an effective mechanism of state supervision over the work of health care professionals to increase their productivity. Improving the quality of the workforce is an important factor in increasing the productivity of health workers. At the national level, this will be possible provided the use of social and motivational methods that will increase the interest of the population in maintaining their health and improving their own well-being, which, in turn, will increase the working population; insurance market development. In the process of reforming the health care sector of Ukraine, the possibility of introducing compulsory health insurance and using a mixed budget and insurance system of financing the industry is being considered; use of the public health control system. The introduction of an effective system of public control over the health care sector of Ukraine will contribute to the formation of a democratic civil society, as well as countering the work of bureaucratic mechanisms.

Keywords: health care system, health care system reform, health care system personnel, public health care system management.

**Список публікацій здобувача
в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:**

А. В яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Долгих М.В. Проблеми формування механізмів публічного управління системою охорони здоров'я: огляд дискусійного поля. *Аспекти публічного управління*. 2019. Том 7. № 12. С. 16-27.

2. Долгих М. В. Оптимізація інструментів впливу на суспільство та професійні кадри системи охорони здоров'я України. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2020 р. Випуск № 2. С. 70-74.

3. Долгих М. В. Закордонний досвід формування механізмів публічного управління системою охорони здоров'я. *Право та державне управління*. 2020. № 1 том 2. С. 107-114.

4. Dolgich Maxsym. Regularities of reforming public administration mechanisms of the health care system in ukraine in the context of the european dimension. *Public Administration and Law Review*. 2020. № 1. Pp. 67-78.

Б. Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Долгих М. В. Проблеми реформування системи охорони здоров'я України як аспект національної безпеки. *Трансформація системи публічного управління створенням здоров'язбережувального та безпечного простору України (модернізація, інновації, розвиток): матеріали міжнародної науково-практичної конференції (22 червня 2020 р.) / за заг. ред. О. І. Пархоменко-Куцевіл. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом. 2020. С. 26-29.*

6. Долгих Максим Вікторович. Проблеми оптимізації інструментів впливу на професійні кадри системи охорони здоров'я України. *Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. "Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів" м. Київ, МАУП, 19 березня 2020 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. 2020. С. 38-240*

7. Долгіх М. В. Модернізація управління системою охорони здоров'я: теоретичний аспект. *Європейський вимір реформування публічного управління в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (22 листопада 2019 року) / за заг. ред. О. І. Пархоменко-Куцевіл. К.: МАУП, 2019. С. 26-30.*